

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова**

Філологічний факультет
Кафедра журналістики

А. Ф. ШАРГОРОДСЬКА

**ЖАНР ФЕЙЛЕТОНУ
В ЖУРНАЛІСТИЦІ ПЕРШОЇ
ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

*Методичні вказівки та завдання
для студентів п'ятого курсу
спеціальності «Журналістика»*

Шаргородська А. Ф. Жанр фейлетону в журналістиці першої половини ХХ століття : Методичні вказівки та завдання для студентів п'ятого курсу спеціальності «журналістика». Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. – 24 с.

Пояснювальна записка

Дисципліни спеціалізації входять до переліку фахових дисциплін і є невід'ємною складовою всебічної підготовки студентів-випускників спеціальності журналістика.

Курс “Жанр фейлетону в журналістиці першої половини ХХ ст.” передбачає розширення знань студентів, їх фахового кругозору з пресової журналістики, публіцистики, зокрема в галузі сатири. У системі сатиричних жанрів першої половини ХХ ст., особливо в 20-30-х рр., в українській, як і в російській журналістиці, поряд з жанром памфлету значне місце посів жанр фейлетону, гостра викривальність і оперативність якого дозволила реагувати на соціально-побутові та суспільні явища. Тому знання саме цього курсу допоможуть становленню молодих фахівців, виробленню здібностей, розвиватимуть творче мислення, що в цілому сприятиме загальній демократизації української журналістики.

Головні завдання курсу: засвоєння студентами основних знань з теорії та історії фейлетону, закономірностей та умов виникнення й розвитку цього жанру в українській, російській та європейській журналістиці; вироблення вмінь і навичок самостійного аналізу фейлетону; визначення особливостей стильової манери фейлетоніста; набуття творчих навичок написання власних фейлетонів.

Структура курсу

Тема 1. Основні поняття комічного. Поняття комічного за А. Бергсоном. Ознаки комічного. Передумови його виникнення. Несвідоме комічного. Соціальна функція комічного. Дві форми комічного. Специфіка сатиричної образності. Сатиричний персонаж. Конфлікт і сюжет у сатиричному творі. Хронотоп сатиричного твору. Оповідний тип сатиричного твору. Проблеми жанру. Ідеал сатирика.

Тема 2. Фейлетон у контексті сатиричних жанрів. Типологічні і відмінні риси між фейлетоном та іншими жанрами. Фейлетон і нарис. Фейлетон і памфлет. Фейлетон і сатиричний коментар. Фейлетон і сатирична замітка.

Тема 3. Жанрові ознаки фейлетону. Види фейлетону за жанровою структурою.

Тема 4. Газетний фейлетон. Форми газетного фейлетону.

Тема 5. Стиль фейлетону. Підтекст як типологічна ознака фейлетону. Прийоми вираження авторської позиції.

Тема 6. Історія жанру. Зародження фейлетону в Росії. Фейлетон в Україні. Особливості побутування. Дискусії 1920-1930-х рр. з теорії фейлетону. Теорія безконфліктності. Постанови ЦК ВКП (б) “Про журнал “Крокодил” (1948, 1951), “Про журнал “Перець” (1946) та “Про журнали “Звезда” і “Ленінград” (1946). Осуд радянських сатириків та визначення функцій радянської сатири, зокрема, фейлетону. “Позитивний” фейлетон.

Тема 7. Особливості радянського фейлетону 20-30-х рр. Соцреалістичний фейлетон. Проблемно-тематичні аспекти: ідеалізація Вождя і маси, ідеалізація революційних героїв, героїзація минулого та ідеалізація світлого майбутнього. Деформація моделі світу. Озовнення героя, його функціональність. Епізація світу. Міфомислення. Безконфліктність. Деміургізм і його трансформація у фейлетонах (стереотипи виробничої літератури). Хронотоп соцреалістичного (позачасового) міфу (принцип модернізації старого, родзвоєння хронотопу (перетворення теперішнього в минулому й майбутньому), сакралізація часу. Система стереотипів (“позитивні”: більшовик, піонер, комсомолец – деміурги, апостоли; негативні: вороги революції (внутрішні: денікінці, махновці, колчаківці, зовнішні: Антанта, Америка, буржуазна Європа), куркулі, буржуї, церковники, бюрократи, хабарники та ін.). Сильові особливості: використання візуальних пропагандистських прийомів (карикатури, плакати, застосування кольору), промов, театралізація дійсності, застосування музичних жанрів (гімну, маршу та ін.), тріумфальність, патетика в ритміці строфи, маневрування речовими ритмами. Деякі мовні засоби вираження і прийоми створення комічного в радянському фейлетоні, запозичені з фольклорних жанрів (анекдоту, байки та ін.).

Тема 8. Фейлетони Д. Бедного, М. Кольцова, В. Маяковського та І. Ільфа й Є. Петрова: загальна характеристика.

Тема 9. Українська радянська сатира 1920-х рр. та вплив російської сатири на українську. Загальноукраїнські та одеські сатиричні видання. Плеяда сатириків: М. Хвильовий, В. Блакитний та Кость Котко, Валер'ян Поліщук і Сергій Пилипенко, Валер Проноза, О. Вишня, Йосип Гріх та ін. “Червоний перець” та сатирики 30-х рр. Юхим Гедзь, Юрій Вухналь, Пилип Капельгородський, С. Олійник та ін.

Тема 10. Фейлетони Остапа Вишні (“Демократичні реформи Денікіна”, “Діли небесні”, “Страшний суд”, “Антанта”) та ін. “Вишневі усмішки” 30-40-х рр. Силь О. Вишні-фейлетоніста. Дискусія про особливості українського гумору між О. Вишнею та В. Антоненко-Давидовичем.

Тема 11. С. Олійник – провідний український сатирик 1940-1950-х рр. (“Канцелярський конвейєр”, “Про справу важливу і паперову зливу”, “Агродіяч, або Писар-сіяч”, “Номенклатурний Мацепура”, цикл “Карета”, “Інститутка” та ін.). Особливості стилю фейлетоніста.

Тема 12. Європейська фейлетоністика: загальна характеристика. Чеська сатира 1920-30-х рр. Ярослав Гашек і Карел Чапек – найкращі європейські

сатирики. Німецька фейлетоністика часів Другої світової війни: фейлетони Б. Брехта та Еріха Кестнера.

Тематика та плани лабораторних занять

Тема № 1. Теорія та історія жанру фейлетону

1. Основні поняття комічного. Сатира. Сатиричний образ, конфлікт, сюжет.
2. Фейлетон. Теорія та історія жанру. Дискусії 1920-1930-х рр. Теорія безконфліктності. Позитивний фейлетон.
3. Фейлетон у системі сатиричних жанрів.
4. Газетний фейлетон.

Тема № 2. Поетика фейлетону

1. Підтекст як типологічна ознака фейлетону.
2. Вираження авторської позиції.
3. Мовні засоби вираження і прийоми створення комічного в фейлетоні.

Тема № 3. Українська сатира 1920-30-х рр.

1. Шляхи становлення і розвитку радянської української сатири.
2. Періодичні сатиричні українські видання.
3. Політична сатира. Памфлетистика 1930-х рр. Традиції та новаторство памфлетистики (М. Хвильовий, Б. Антоненко-Давидович та ін.)
4. Політична фейлетоністика В. Блакитного, Костя Котка, О. Вишні.
5. Побутові фейлетони Валера Пронози, В. Чечвянського, Юхима Гедзя.

Тема № 4. Сатира О. Вишні – провідного українського сатирика, поета, журналіста, редактора

1. О. Вишня – журналіст та редактор “Вістей ВУЦВК”, “Червоного перця”.
2. Тематичне розмаїття сатири О. Вишні.
3. Малий фейлетон сатирика.
4. Школа О.Вишні-сатирика.
5. Творчість О. Вишні у рецепції українських критиків. Засудження “вишніанства” та низькопробного гумору Б. Антоненком-Давидовичем.
6. Гумор як спосіб “внутрішньої” свободи для О. Вишні.

Тема № 5. Радянський фейлетон 20-30-х рр.

1. Проблемно-тематичні аспекти соцреалістичного фейлетону Д. Бедного, В. Маяковського, М. Кольцова:
 - а) внутрішня політика;
 - б) боротьба з ворогами;
 - в) неп, міщанство;
 - г) бюрократія;

- д) міжнародна політика.
2. «Позитивний фейлетон» М. Кольцова (“Рождение первенца”, “По поручению директора”, “Здоровая горячка”, “Хорошая работа” та ін.)
 3. Особливості поетики радянського фейлетону:
 - а) специфіка міфомислення, функціональність героя та особливості хронотопу у фейлетоні;
 - б) система стереотипів у радянському фейлетоні;
 - в) стильові особливості, мовні засоби та прийоми комічного в фейлетоні;
 - г) засоби пропаганди в соцреалістичному фейлетоні;
 4. Езопова мова (“Крымское воронье”, “Богомольный буржуй”, “У заводских ворот”, “Новожиленные лягушки”) та стилізація під фольклорні жанри (“Поповская камаринская”, “Стара – помирать пора”, “За буквари”, “Тит-лидырь” та ін.) як основні стильові прийоми фейлетоністики Д. Бедного .
 5. Соціалізація сатиричних типів та явищ в фейлетоністиці В. Маяковського (“Служака”, “Трус”, “Помпадур”, “Плюшкін”, “Подлиза”, “Сплетник”, “Прозаседавшиеся”, “Мразь”, “О дряни” тощо).
 6. Авторська характеристика персонажа – один способів створення підтексту та стильовий прийом у фейлетонах М. Кольцова (“Жара в милиции”, “Куриная слепота”, “К вопросу о тупоумии”).

Тема № 6. Фейлетоністика 1930-1940-х рр.

1. Проблемно-тематичні лінії та особливості поетики фейлетонів І. Ільфа і Є. Петрова:
 - а) І. Ільф і Є. Петров – фейлетоністи газети “Правда”;
 - б) особливості белетризованої фейлетоністики І. Ільфа та Є. Петрова;
 - в) фейлетон-оповідання, фейлетон-новела І. Ільфа та Є. Петрова (“Директивный бантик”, “Разносторонний человек”, “Веселящая единица” та ін.)
2. Фейлетоністика М. Булгакова:
 - а) М. Булгаков – співробітник газет “Сочельник”, “Гудок”, “Накануне”;
 - б) непівська доба в фейлетонах 1921-1924 рр.
 - в) особливості стилю творів М. Булгакова.

Тема 7. С. Олійник – український сатирик соцреалістичної доби

1. Сількорівська праця С. Олійника та перші сатиричні твори.
2. Проблемно-тематичні лінії сатири С. Олійника:
 - а) сільська проблематика;
 - б) фейлетони на “внутрішні” теми;

- в) зовнішньо-політична тема.
3. Стереотипи соціальної фейлетоністики в творчості С. Олійника.
 4. Образ автора як одна із стильових ознак творів сатирика.

Тема № 8. Зарубіжні сатирики першої половини ХХ ст.

1. Ярослав Гашек і Карел Чапек – провідні сатирики-романісти.
2. Соціально-фантастичні роман і драматургія К. Чапека як спосіб викриття фашизму та різних боків образу “цільної людини”.
3. Ярослав Гашек-журналіст.
4. Сатиричний фейлетон – улюблений жанр Гашека.
5. Проблематика фейлетонів Гашека:
 - а) міжнародна інформація (сатиричні замітки);
 - б) діяльність червоної армії;
 - в) церква і релігійність (“Трагедія одного попа”, “Преосвященний владика Андрій”, “Щоденник попа Малюти”);
 - г) боротьба з контрреволюцією (“В майстерні контрреволюції” та ін.).
6. Фейлетони Б. Брехта.
7. “Внутрішній емігрант” Еріх Кестнер та його антифашистська фейлетони.

Теми індивідуальних занять

Тема № 1. М. Любченко (Кость Котко)-фейлетоніст Література

1. Дузь І. Українська радянська сатира 20-х рр. Учб. посібн. – Одеса, 1962. – С. 69-86.
2. Котко Кость. Червона сатира. – К., 1961. – 97 с.
3. Котко Кость. Сонце за мінаретами. – Х., 1928. – 150 с.
4. Котко Кость. Чудсправмайстрі. – Х., 1922. – 98 с.
5. Луцький Ю. Літературна політика в радянській Україні 1917-1934. – К., 2000. – 248 с.

Тема № 2. Сатирична періодика Одеси початку ХХ ст. (міжреволюційного десятиліття) Література

1. Александров Р. Прогулки по литературной Одессе. – Одесса: Весть, 1992. – 242 с.
2. Вулис А. В лаборатории смеха. – М., 1979. – 243 с.
3. Градзаєвський О. Бомба // Комсомольська іскра. – 1971. – № 86. – С.3.
4. Дзеверин И. Проблема сатиры в революционно-демократической эстетике. – К.: ИНАУ, 1962. – 237 с.
5. Лущик С. Одесский крокодил // Альманах библиофила. – М., 1981. – Вып. 10. – С.254-264.
6. Лущик С. “Крокодил” до “Крокодила” // Вечерняя Одесса. – 1982. – 2 вересня. – С. 4.
7. Махонина С. Я. Русская дореволюционная печать (1905-1914). – М., 1991. – 208 с.
8. Одесский журнал “Крокодил” и его авторы (избранные страницы) (1911-1912). – Одесса, 1998. – 320 с.

Тема № 3. Українсько-сатирично-гумористична преса Галичини 20-30-х рр. ХХ ст. Література

1. Левко Лепкий: сатиричний погляд на світ // Лев Лепкий в історії української культури зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Тернопіль, 1999. – С. 83-87.
2. Сніцарчук Л. В. Українська сатирично-гумористична преса Галичини 20-30-х рр. ХХ ст.: історико-функціональний аспект та інтерпретаційні особливості: Автореф. дис... на здобуття звання канд. філолог. наук: 10.01.08. – К. 2002. – 20 с.
3. Сніцарчук Л. В. Співпраця Едварда Козака (1928-1933 рр.) із часописом “Зиз” // Українська періодика: історія і сучасність. – Львів, 1999. – С. 567-572.

4. Сніцарчук Л. В. “Чи тільки лист паде у листопаді?..”: Визвольні змагання у спогадах сатириків 20-30-х рр. (за матеріалами гумористично-сатиричної преси Галичини) // Українська періодика: історія і сучасність. – Львів, 2000. – С. 149-153.
5. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника. – Львів, 1996. – Вип.3. – С. 132-134.
6. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника. – Львів, 1998. – Вип.5. – С. 338, 339.
7. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника. – Львів, 1999. – Вип.6. – С. 180-182.
8. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника. – Львів, 2000. – Вип.7. – С. 192, 193.

Тема № 4. Фейлетоністика української діаспори Література

1. Павлишин Марко. Гумор і сатира в українській літературі Австралії // Канон та іконостас. – К., 1997. – 445 с.
2. Сидоренко Н. Публіцистична “сміхотерапія” на сторінках українських таборових видань // Журналістика. – К., 2002. – Вип. 1. – С. 110-124.
3. Сидоренко Н., Сидоренко Н. Журналістська планета “Ді-Пі”. – К., 2000. – 175 с.
4. Сидоренко Н. Національно-духовне самоствердження: В 3-х ч. – Ч. 1. – К., 2000. – 202 с.
5. Сидоренко Н. Національно-духовне самоствердження: В 3-х ч. – Ч. 2. – К., 2000. – 262 с.
6. Сидоренко Н. Національно-духовне самоствердження: В 3-х ч. – Ч. 3. – К., 2000. – 160 с.

Тема № 5. Фейлетон у публіцистиці Другої світової війни Література

1. Военная печать. – М., 1989. – 230 с.
2. Овсепян Р.П. История новейшей отечественной журналистики. – М., 1996. – 207 с.
3. Пельт В.Д. Предвоенная советская печать. – М., 1974. – 96 с.
4. Полковенко В.В. Українська радянська журналістика у Великій Вітчизняній Війні.
5. Сарин О.Л. Спутник военного журналиста. – М., 1990. – 270 с.

Тема № 6. Сучасна українська фейлетоністика. Фейлетони
Ю. Винничука
Література

1. Габор В. Юрій Винничук // Приватна колекція. – Львів, 2002. – С. 52-78
2. Квіти в темній кімнаті: Сучасна укр. новела: Найяскравіші зразки укр. новелістики за останні п'ятнадцять років. – К., 1997. – 432 с.
3. Обсерватор Юзьо Дугі сенсації // Поступ. – № 68, 30 квітня. – 2003. – С.8.
4. Обсерватор Юзьо Львівські обсервації // Поступ. – № 25, 20 лютого. – 2003. – С.8.
5. Обсерватор Юзьо Львівські обсервації // Поступ. – № 339, 8 квітня. – 2004. – С.8.
6. Обсерватор Юзьо Львівські обсервації // Поступ. – № 45, 27 березня. – 2003. – С.8.
7. Обсерватор Юзьо. Література – це я. Леонід Кучма // Поступ. – № 339, 8 квітня. – 2004. – С.8.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольна робота № 1.

1. Основні поняття комічного. Специфіка і стиль сатиричного твору.
2. Теорія та історія жанру фейлетону.
3. Українська сатира 1920-30-х рр. у контексті радянської сатири.
4. В. Маяковський, Д. Бедний, І. Ільф та Є. Петров – провідні російські фейлетоністи.

Контрольна робота № 2.

1. Фейлетон у системі сатиричних жанрів.
2. Газетний фейлетон.
3. Суспільно-політична проблематика фейлетонів Костя Котка, О. Вишні.
4. Викриття міщанства та бюрократизму в сатирі Валера Пронози та Костя Котка.
5. Чеська сатира 1920-30-х рр. Я. Гашек – фейлетоніст.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Фейлетон як художньо-публіцистичний жанр.
2. Фейлетон у контексті сатиричних жанрів.
3. Стиль фейлетону, вираження авторської позиції.
4. Підтекст. Типи і види зв'язків з підтекстом. Роль заголовка.
5. Типологічні ознаки фейлетону та нарису.
6. Типологічні ознаки фейлетону і памфлету.
7. Жанрова структура фейлетону.
8. Розквіт радянського фейлетону.
9. Особливості поетики соцреалістичного в фейлетонах 1920-1930-х рр.
10. "Малий фейлетон" М. Кольцова, А. Зорича, Л. Сосновського, В. Катаєва.
11. "Великий фейлетон" 20-30-х рр. ХХ ст.
12. Фейлетони М. Кольцова, Д. Бєдного, В. Маяковського та ін.
13. Фейлетони М. Булгакова, М. Зощенко, І. Ільфа та Є.Петрова.
14. Дискусія про співвідношення художності та публіцистичності в фейлетоні.
Прийом "фарбування" М. Кольцова.
15. Українська радянська сатира 20-х рр. ХХ ст.
16. Українські сатиричні видання I половини ХХ ст.
17. Фейлетони В. Блакитного, К. Котко, В. Чечвянського, Ю. Гедзя, Ю. Вухналя та ін.
18. Фейлетоністика О. Вишні.
19. С. Олійник-фейлетоніст.
20. Особливості європейської фейлетоністики. Фейлетони К. Чапека, Я. Гашека та Б. Брехта.

Література

Основна:

9. Бергсон А. Смех. Сартр Ж.– Л. Тошнота. Роман. Симон К. Дороги Фландрії. – М., 2000. – 608 с.
10. Білецький Ф. М. Українська сатира к. ХІХ – п. ХХ ст. Проблема ідейно-художньої своєрідності прози. – Дніпропетровськ, 1973. – 136 с.
11. Вакуров В. Н. Речевые средства юмора и сатиры в советском фельетоне. Учебн.-метод. пособие для студ.-заочн. – М., 1961. – 59 с.
12. Виленский М. Э. Как написать фельетон. – М., 1982. – 208 с.
13. Голубков С. А. Мир сатирического произведения. Учебн. пособие по спецкурсу. – Самара, 1991. – 108 с.
14. Горжени Зденек. Ярослав Гашек – журналист. – М., 1983. – 293 с.
15. Дмитровский М. И. Спорные вопросы по фельетону. / Учебн.-метод. пособие для студ.-заочн. – Алма-Ата, изд. Казан. ун-та, 1966. – 32 с.
16. Дузь І. Українська радянська сатира 20-х років. Учб. посібник. – Одеса, 1962. – 117 с.
17. Журбина Е. И. Искусство фельетона. – М., 1965. – 287 с.

18. Журбина Е. И. Теория и практика художественно-публицистических жанров. Очерк. Фельетон. – М., 1969. – 399 с.
19. Заславский Д. И. Фельетон в газете. Лекции. – М., 1952. – 28 с.
20. Кайда Л. Г. Стиль фельетона: Выражение авторской позиции. Лекции. – М., 1983. – 62 с.
21. Капелюшний А. О. Сатиричний журнал “Червоний перець” // Вісник: Журналістика – К., 1981. – Вип. 10. – С. 26-35.
22. Кольцов М. О фельетоне // Кольцов М. Восторг и ярость. – М., 1990. – С. 426-428.
23. Кольцов М. Публицистика и фельетон в местной печати // Кольцов М. Восторг и ярость. – М., 1990. – С. 441-452.
24. Кочевий М. М. Газетний фейлетон – Х., 1958. – 21 с.
25. Краткая литературная энциклопедия: В 9 т./ Гл. ред. А. А. Сурков – Т. 7. – М., 1972. – 1008 ст.
26. Кройчик Л. Е. Современный газетный фельетон / Л. Кройчик. – Воронеж, 1975. – 230 с.
27. Курляндская С. Фельетон – жанр сатирический (По материалам советской литературы и критики 20-х годов). – М., 1967. – 32 с.
28. Литературная энциклопедия терминов и понятий / Ред. А.Н. Николюкин – М., 2003. – 1600 с.
29. Лихачев Д. С. Смех в Древней Руси. – Л., 1984. – 295 с.
30. Никольский С. В. Две эпохи чешской литературы – М., 1981. – 256 с.
31. Олійник Степан. Твори: У 4-х т. – Т. 1. – К., 1978. – 301 с.
32. Покрасс Г. С. Некоторые речевые средства и приемы создания комического в советском фельетоне. Учебн. пособ. для студентов-заочников. – М., 1970. – 36 с.
33. Сніцарчук Л. В. Українська сатирично-гумористична преса Галичини 20-30-х рр. ХХ ст.: історико-функціональний аспект та інтерпретаційні особливості: Автореф. дис... на здобуття звання канд. філолог. наук: 10.01.08. – К. 2002. – 20 с.
34. Автореф. Терновский А. В. Стихотворные жанры советской сатиры 20-х годов (частушка, эпиграмма, фельетон) // Идейно-стилевое многообразие советской литературы. Сб. науч. труд. – М., 1982. – С. 41-51.
35. Фельетон: Сб. ст. – Л., 1927. – 82 с.

Додаткова:

1. Антоненко-Давидович Б. За комізм ситуації, а не вислову // Твори: В 2 т. – Т. 2.: Сибірські новели. Оповідання. Публіцистика... – К., 1999. – С. 402-411.
2. Бедный Д. Собрание сочинений: В 5 т. – Т. 2. – М., 1954. – 467 с.
3. Блакитний В. М. Твори: В 2-х т. – Т. 2. – К., 1958. – 319 с.
4. Блакитний В. М., Адельгейм Є. Василь Еллан. – К., 1959. – 135 с.

5. Брехт Б. Театр [Пьесы. Статьи. Высказывания] В 5 т. – Т. 5. – М. 1965. – 527 с.
6. Булгаков М. А. Собрание сочинений. В 5-ти т. – Т. 1. – М., 1989. – 623 с.
7. Веревкин Б. П. Маяковский в газете. – М., 1986. – 157 с.
8. Вишня О. Твори: В 4-х т. – Т. 1., – К., 1988. – 526 с.
9. Вишня О. Твори: В 4-х т. – Т. 2., – К., 1988. – 461 с.
10. Галанов Б. Илья Ильф и Евг. Петров. Жизнь. Творчество. – М., 1961. – 310 с.
11. Гашек Я. Собрание сочинений: В 6 т. – Т. 2. – М., 1983. – 559 с.
12. Гончаров Б. П. Поэтика Маяковского – М., 1983.
13. Горжени Зденек. Ярослав Гашек – журналист. – М., 1983. – 230 с.
14. Еллан (Блакитний) В. Поезії. – К., 1983. – 221 с.
15. Еланский Н. П. Ярослав Гашек в революционной России. – М., 1960. – 214 с.
16. Зорич А. Буква закона. Фельетоны. – М., 1926. – 127 с.
17. Зорич А. Рассказ с идеологией. Сб. рассказов. – М., 1928. 150 с.
18. Зощенко М. Избранное: В 2-х т. – Т. 1. – М., 1983. – 496 с.
19. Зуб І. В. Степан Олійник. Життя і творчість. – К., 1978. – 159 с.
20. Зуб І. О. Вишня // О. Вишня. Фейлетони. Гуморески. Усмішки. Щоденникові записи. – К., 1985. – 558 с.
21. Ильф И. А., Петров Е. П. Рассказы, фельетоны, статьи. – М., 1985. – 416 с.
22. Ильф Илья Директивный бантик. (Фельетоны). – М., 1934. – 44 с.
23. История литературы ФРГ. – М., 1980. – 567 с.
24. Катаев В. Разное. – М., 1970. – 320 с.
25. Кольцов М. Восторг и ярость. – М., 1990. – 478 с.
26. Малевич О. М. Карел Чапек: Критико-биографический очерк. – М., 1989. – 304 с.
27. Маяковский В. В. Сочинения в 2-х т. – Т. 1. – М., 1987. – 768 с.
28. Метченко А. Творчество Маяковского. (1917-1924 гг.) – М., 1954. – 230 с.
29. Остап Вишня і проблеми розвитку української радянської сатири / Тези доповідей міжвузівської наукової конференції 26-29 березня. Одеса, 1964. – 160 с.
30. Русский театральный фельетон. – Л., 1991. – 509 с.
31. Суховецкий М. Сила незнищенна // Думська площа – 2002. – 16 серпня.
32. Фейлетоны сороковых годов. Журнальная и газетная проза Н. А Гончара, Ф. Достоевского, И. Тургенева... – М., 1930. – 368 с.
33. Чапек К. Собрание сочинений: В 7 т. – Т. 7. – М., 1977. – 510 с.

Список творів для текстуального ознайомлення

1. Бедний Д. *Крымское воронье, Богомольный буржуй, У заводских ворот, Новожиленные лягушки, Поповская камаринская*, Стара – помирать пора, За буквари, Тит-лидырь та ін.
2. Блакитний В. *Директор і хробак, Про розум, Чванько, Пісенька з прозаїчним кінцем, Героїчна поема, Наші дні, Про нас*, Оповідання на конкурс, “Гади”.
3. Брехт Б. *О “народном” театре, Как играть классиков, О кулинарной критике, Величайший из всех художников*, Больше хорошего спорта та ін.
4. Булгаков М. *Столица в блокаде, Псалом, Самогонное озеро, Москва 20-х годов, Три вида свинства, Бенефис лорда Керзона, Комаровское дело, Золотые документы, Самоцветный быт*.
5. Винничук Ю. *Дуті сенсації, Література – це я. Леонід Кучма, Граната на двох*, Ги-ги-ги та ін.
6. Вишня О. *А по-моєму – сукняна доба, Клуб “приятной”, Веселая братія*, Допекло, Нещасне кохання, Сорняк та ін.
7. Гашек Я. *Засідання верхньої палати, Про парламенти, Повість про портрет цісаря Франца-Йосифі I, Клуб чеських Піквіків, Преосвященний владыка Андрей, Творчество эссеров*, Армия адмирала Колчака, Пригоди бравого вояка Швейка.
8. Зорич А. *Блюстители нравов, Бязь, цена лошади, Станный случай в Мариуполе, При сем препровождается, Преступление гражданки Л., Женитесь или...*
9. Зоценко М. *Благі пориви, історія хвороби, Аристократка, Гримаса непу, Дама з квітами, На живця, Казна*, Нервові люди, Сентиментальні повісті.
10. Ільф І. та Петров Є. *Директивный бантик, Разносторонний человек, Веселящая единица* та ін.
11. Катаєв В. *Выдержал, Товарищ Пробкин, Емельян Черноземный, Парижская сюита*, Ионыч из Вашингтона, Первомайская пасха та ін.
12. Кольцов М. *Москва – матушка, Хлестаков у Гатчины, Рождение первенца, Здоровая горячка, Демократия по почте*, Куриная слепота.
13. Любченко М. (Кость Котко) *Петлюрія, Істукрев, Туди-сюдеськова дипломатія, День відповідального товариша, Обличчям до спини, Змагач, Сто годин на добу, Багато паперу*, Дивовижна пригода з гречкою, Анатомічний випадок, нагадали про себе, Сонце за мінаретами та ін.
14. Маяковський В. *Служака, Трус, Помпадур, Плюшкин, Гимн обеду, Гимн ученому, Прозаседавшиеся, Мразь, О дрязги тощо*.
15. Олійник С. *Канцелярський конвейєр, Ледаренчиха, Тепла шуба, Про Сашу і Машу, Про справу важливу і паперову зливу, Агродіяч*, або Писар-сіяч, Самокритичний голова, Лихохід, Інститутка, Фіфа та ін.
16. Чапек К. *Малое и большое, Золотая земля, Как звучит август, Осень*, Когда человек впервые, Письма из будущего та ін.